FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 20 ta' Diċembru 2022

Appell numru 225/2022

Il-Pulizija
vs.
Owen XERRI
Roanna XERRI

Il-Qorti rat is-segwenti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar is-27 ta' April 2022 kontra Owen XERRI (detentur tal-karta tal-identita' 115586M) u Roanna XERRI (detentriċi tal-karta tal-identita' bin-numru 28480M) li ġew mixlija talli:

    (i) Fuq talba tal-Awtorita għas-Saħħa u s-Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol ġew akkużati talli fil-kapaċita' tagħhom personali u/jew bħala Diretturi ta' Printcare Limited u persuni li jħaddmu, nhar l-14 ta' Mejju 2018 matul il-ġurnata u/jew fix-xhur ta' qabel fi Printcare Press UBT 8B, San Ġwann Industrial Estate, San Ġwann nawsu milli jħarsu s-saħħa u s-sigurta' tal-impjegati, kif ukoll tal-persuni kollha li jistgħu jiġu affetwati bix-xogħol li jkun qed isir u dan billi naqsu milli jieħdu l-passi neċessarji kollha sabiex jiġi evitat dannu fiżiku, korriment jew mewt fuq il-post tax-xogħol u dan billi naqsu milli jieħdu l-miżuri neċessarji għat-tifi tan-nar u għall-evakwazzjoni tal-ħaddiema f'każ

ta’ perikolu gravi u imminenti u dan ai terimini tal-Artikoli 6(1)(2) ta’ Att 27/2000 Kap 424 u artikolu 9(1) ta’ A.L. 44/2002 (S.L. 424/15);

(ii) Fl-istess żminijiet, lok u ċirkostanzi naqsu milli jipprovdu u jiżguraw li jkun hemm taħt il-kontroll tagħhom fil-ħinijiet kollha sinjali ta’ saħħa u jew ta’ sigurta’ kif imiss u xieraq u f’dawk il-każijiet kollha fejn il-perikolu ma jistax jiġi evitat jew adegwatament imnaqqas b’teknikalitajiet għall-ħarsien kollettiv jew b’miżuri, metodi, jew proċeduri li jintużaw fl-organizzazzjoni tax-xogħol jew fejn ir-riskji li jirriżultaw minn dawn il-perikoli ma jistgħux jiġu mnaqqsa adegwatament ħlief permezz ta’ twaħħil ta’ sinjali xierqa u dan ai termini tal-artikolu 4(1) tal-Avviż Legali 45/2002 (S.L. 424.16);

(iii) Fl-istess żminijiet, lok u ċirkostanzi bħala persuni li jħaddmu naqsu milli jiżguraw li fejn ikun hemm riskju ta’ kuntatt mekkaniku ma’ partijiet jiċċaqilqu li jista’ jwassal għall-inċidenti, dawk il-partijiet għandhom ikunu pprovduti b’ħarsien jew strumenti li jevitaw aċċess għal żoni perikolużi jew biex iwaqqfu l-movimenti tal-partijiet perikolużi qabel ma jintlaħqu żoni perikolużi u dan ai termini tal-A.L. 293 tal-2016.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar ‘il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta), wara li rat l-imputazzjonijiet dedotti kontra tagħhom, kif ukoll wara li rat l-artikoli tal-liġi relevanti senjatament l-artikolu 6 tal-Kapitolu 424 tal-Liġijiet ta’ Malta, ir-regolamenti 9(1) tal-Avviż Legali 44 tas-sena 2002 u r-regolamenti 4(1) tal-Avviż Legali 45 tas-sena 2002, iddeċidiet billi lliberat lill-imputati mit-tielet imputazzjoni u sabithom ħatja tal-ewwel żewġ imputazzjonijiet u kkundannathom kull wieħed għall-ħlas ta’ multa ta’ seba’ mitt euro (€700) li bl-applikazzjoni tal-Artikolu 14(2) tal-Kodiċi Kriminali jistgħu jitħalsu b’rati mensili ta’ Ewro 100 fix-xahar. F’każ li l-ħlas ikun ħa jsir b’rati mensili, l-ewwel pagament kellu jsir fi żmien xahar mid-data ta’ dik is-sentenza b’dan illi jekk il-ħatja jonsqu milli jħallsu pagament wieħed, il-bilanċ dovut minnufih u jekk dan ma jitħallasx jiġi konvertit f’priġunerija skont il-liġi.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi Owen XERRI u Roanna XERRI appellaw minn din is-sentenza fejn talbu lil din il-Qorti sabiex tirriforma s-sentenza appellata billi tikkonfermaha f’dik il-parti fejn huma ġew dikjarati mhux ħatja tat-tielet imputazzjoni u tħassarha u tirrevokaha f’dik il-parti fejn sabithom ħatja tal-ewwel u tat-tieni imputazzjoni u minflok

tiddikjarahom mhux ħatja tagħhom u tilliberahom skont il-liġi jew alternattivament u mingħajr preġudizzju f'każ li dan l-appell ma jintlaqax, jogħġobha tħassarha f'dik il-parti tal-piena billi minflok tinfliġġi piena jew sanzjoni oħra li tkun aktar ekwa fiċ-ċirkostanzi u dan wara li sostnew li kif Illi kif kien ser jiġi ppruvat waqt il-mori tal-appell, il-Prosekuzzjoni ma ġabitx il-provi tal-elementi rikjesti mil-liġi għar-reati addebitati lill-appellanti u l-provi miġjuba mill-prosekuzzjoni jieqfu ferm 'il bogħod mill-piż tal-prova rikjest mil-liġi. Kwindi l-prosekuzzjoni ma ppruvatx il-każ tagħha fil-grad rikjest fil-kamp penali u dana qiegħed jingħad għar-rigward tal-ħtija tal-imputati li per konsegwenza hija unsafe and unsatisfactory.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Man ġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.
Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

---

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

10. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u permissibbli Qorti ta’ Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f’persuna akkużata fuq ix-xiehda ta’ xhud wieħed biss.

11. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f’ kaz ta’ konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f’ hix ser temmnu jew ma temmnux’.

12. F’dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita’. Xhud jista’ jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista’ jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta’ sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f’moħħhom, f’qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

13. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **<u>ma teħtieġx</u>** li din tkun stabbilita b’ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliża fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta’ Ġustizzja Kriminali tkun tista’ ssib ħtija f’akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta’ probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista’ ssib ħtija fl-akkużat.

---

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta’ Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta’ Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta’ Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta’ Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta’ Settembru 2004.
[5] Deċiza fid-9 ta’ Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

14. Il-Qorti tkun tista’ tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta’ prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

15. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk:

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

16. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being “sure”, in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

17. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta’ prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju <u>**tas-sikurezza**</u>. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t’April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f’dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal <u>**b’sikurezza**</u> għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B’hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta’ sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2
[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

18. U huwa biss meta jkun hemm **<u>id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża</u>** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

19. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.

20. Il-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

21. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-

Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta’ Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

22. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta’ Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta’ reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f’dak li għandu x’jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx “unsafe and unsatisfactory” fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B’hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta’ dik il-Qorti ma tkunx “unsafe and unsatisfactory”. Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta’ dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

E. II- IL-KONSIDERAZZJONIJIET TA’ DIN IL-QORTI

23. Illi nhar l-14 ta’ Mejju 2018, Catriona Francica bħala rappreżentanta tal-Awtorita’ għas-Saħħa u s-Sigurta tal-Ħaddiema fuq il-Post tax-Xogħol għamlet ispezzjoni ġewwa l-kumpanija Printcare Limited li tinsab fiż-żona Industrijali ta’ San Ġwann u hemmhekk kelmet lid-direttur Anthony Scerri minħabba li kienet innutat xi irregolaritajiet. Waqt din l-ispezzjoni, l-Uffiċjal Francica setgħet tinnota nuqqas ta’ indikazzjonijiet permezz tal-użu ta’ sinjali ta’ saħħa u sigurta skont il-liġi. Hija nnutat li dawk is-sinjali li jindikaw il-‘fire exists’ u l-‘emergency exists’ kienu neqsin. Hija ssemmi li nnutat ukoll li kien hemm mankanza ta’ sigurta’ fl-użu ta’ ċertu makkinarju u li ma kinux saru ‘fire evacuation drills’.

24. Kien għalhekk li imbagħad inħarġu l-imputazzjonijiet kontra Anthony XERRI, Owen XERRI u Roanna XERRI bħala diretturi ta' din il-kumpanija u nhar l-20 ta' Marzu 2019 inbdew dawn il-proċeduri kontra tagħhom. Il-Prosekuzzjoni kienet għażlet li tirtira l-proċeduri kontra Anthony XERRI filwaqt li żammithom fermi kontra Owen XERRI u Roanna XERRI.

Ikkunsidrat

Analiżi tal-ewwel imputazzjoni miġjuba kontra l-appellanti.

25. L-ewwel imputazzjoni hija msejsa fuq il-ksur tar-Regolament numru 9 sub-inċiż (1) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 424.15, ir-Regolamenti dwar Ħtiġijiet Minimi ta' Saħħa u Sigurta' fuq il-Post tax-Xogħol, liema regolament jaqra bil-mod segwenti:

> Min iħaddem għandu jieħu l-miżuri neċessarji għall-ewwel għinuna għat-tifi tan-nar u għall-evakwazzjoni tal-ħaddiema f'każ ta' perikolu gravi u imminenti.
> Iżda l-miżuri li għandhom jittieħdu għandhom ikunu adattati għax-xorta ta' l-attivitajiet u l-kobor tal-post tax-xogħol:
> Iżda wkoll il-miżuri meħudin għandhom iqisu lil kull min jista' jkun preżenti f'dak il-waqt, jew li jistgħu jkunu preżenti, kif ukoll kull proprjetà fiżika u kimika tas-sustanzi preżenti.

26. Dan l-obbligu ta' min iħaddem jorbot mal-obbligu ġenerali li jiġi assikurat standard ta' sigurta' fuq il-post tax-xogħol hekk kif sanċit fl-Artikoli 6(1)(2) tal-Kapitolu 424 tal-Liġijiet ta' Malta, Att dwar l-Awtorita' għas-Saħħa u s-Sigurta' fuq il-Post tax-Xogħol:

> (1) Min iħaddem għandu dejjem jiżgura is-saħħa u s-sigurtà tal-persuni kollha li jistgħu jiġu affettwati bix-xogħol li jkun qiegħed isir għal dik il-persuna li tħaddem.
> (2) Il-miżuri li għandhom jittieħdu minn min iħaddem biex jevita dannu fiżiku u psikoloġiku, korriment jew mewt, fuq il-postijiet tax-xogħol, għandhom jittieħdu fuq il-bażi ta' dawn il-prinċipji ġenerali ta' prevenzjoni li ġejjin, jiġifieri –
> (a) li jiġi evitat riskju;
> (b) l-identifikazzjoni ta' perikli assoċjati max-xogħol;
> (ċ)evalwazzjoni ta' dawk ir-riskji li ma jistgħux jiġuevitati;
> (d) il-kontroll mill-bidu ta' dawk ir-riskji li ma jistgħuxjiġu evitati

(e) li jittieħdu l-miżuri neċessarji kollha biex jirriduċu r-riskju kemm ikun raġonevolment prattiku, inkluż lijitbiddel dak li huwa perikoluż b'dak li ma jkunxperikoluż jew li jkun anqas perikoluż;
(f) billi tingħata prijorità lill-miżuri ta' protezzjoni kollettivi fuq miżuri ta' protezzjoni individwali;
(g) li jiġi adattat ix-xogħol għall-ħaddiem, partikolarment għal dak li għandu x'jaqsam mal-iddisinjar ta' postijiet tax-xogħol, l-għaħla ta' tagħmir tax-xogħol u l-għażla ta' metodi ta' produzzjoni u ta' xogħol, u partikolarment sabiex jiġi mnaqqas xogħol monotonu u xogħol li jkollu rata ta' xogħol stabbilita minn qabel, u biex jitnaqqas l-effett tagħhom fuq is-saħħa;
(ħ) billi wieħed jaddatta ruħu għall-progress tekniku fl-interess tas-saħħa u tas-sigurtà fuq il-post tax-xogħol;u
(i) billi tiġi żviluppata policy ta' prevenzjoni globali u loġika li tkopri it-teknoloġija, l-organizzazzjoni ta' xogħol, il-kundizzjonijiet ta' xogħol, ir-relazzjonijiet soċjali u l-influwenza ta' fatturi li għandhom x'jaqsmu mal-ambjent tal-post tax-xogħol.

27. Il-Liġi ma titkellimx biss dwar l-obblogu li jiġi protett biss il-ħaddiem fuq is-sit tax-xogħol; iżda 'tal-persuni kollha li jisgħu jiġu affetwati bix-xogħol li jkun qiegħed isir għal dik il-persuna li tħaddem' jew ta' "kull min jista' jkun preżenti f'dak il-waqt, jew li jistgħu jkunu preżenti". Evidentement min iħaddem għandu l-obbligu ġenerali li jħares anki s-saħħa u s-sigurta' tiegħu nnifsu jekk bix-xogħol li jkun qiegħed isir f'ismu u għalih huwa jista' jipperikolu s-saħħa u l-inkolumita' tiegħu.

28. Il-Liġi l-anqas ma tippreskrivi xi minimu ta' persuni li jeħtieġ li jkun hemm fuq il-post tax-xogħol biex jittieħdu dawn il-miżuri ta' saħħa u sigurta' biex b'hekk anki l-preżenza ta' persuna waħda li tista' tiġi affetwata teħtieġ li dawn il-miżuri kif preskritti mil-Liġi jkunu f'posthom u jkunu jaħdmu b'mod effettiv.

29. Illi jingħad ukoll li skont dak li hemm magħdud fir-Regolament numru 32 tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 424.15, il-piż tal-prova jaqa' fuq l-akkużat sabiex jipprova li ma kienx raġonevolment prattiku li jagħmel iżjed minn dak li jkun sar sabiex jissodisfa l-vot tal-liġi għal dak li jirrigwarda dawk id-dmirijiet illi huwa jkollu jew li jipprova li ma kienx hemm mezzi prattiċi aħjar minn dawk li fil-fatt kienu ntużaw biex jissodisfa dak id-dmir jew dik il-ħtieġa. Dan pero' ma jkunx ifisser illi hemm inverżjoni tal-oneru tal-prova għaliex jispetta dejjem lill-Prosekuzzjoni illi tipprova bil-mezzi li tagħtiha l-Liġi u billi tressaq l-aqwa prova skont il-każ, li kien hemm nuqqas li wieħed jikkonforma ruħu ma' dawn il-Liġijiet.

30. U fir-rigward ta' din l-ewwel imputazzjoni, jeżisti kunflitt fil-provi bejn il-verżjoni tal-Uffiċjal Catriona Francica li fl-istruttura in kwistjoni ma kienux saru proċeduri ta' evakwazzjoni f'każ ta' emerġenza u li ma kienx hemm miżuri għat-tifi tan-nar konsistenti f'fire extinguishers, u dik tal-appellanti XERRI li t-tnejn isostnu li minn dakinhar li kienet saret l-ewwel ispezzjoni ċjoe' fis-sena 2016, dawn in-nuqqasijiet kienu rettifikati.

31. Il-Prosekuzzjoni naqset milli turi xi forma ta' dokumentazzjoni li turi minn fejn kisbet l-informazzjoni li dawn il-proċeduri ma kinux qiegħdin jitieħdu regolarment kif trid il-Liġi kull sitt xhur. Din il-Qorti tifhem li l-Liġi trid li dawn isiru kull sitt xhur u li jinżammu records ta' dawn l-eżerċizzji iżda l-Prosekuzzjoni naqset milli turi li dawn **<u>ma kienux</u>** qiegħdin isiru u ma kienx jinkombi fuq l-appellanti li jipprovaw dan in-nuqqas kif intqal iktar 'il fuq.

32. Għal dak li jirrigwarda l-preżenza ta' 'fire extinguishers', għal darba oħra l-Prosekuzzjoni naqset milli ġġib prova ta' jekk effettivament dakinhar tal-ispezzjoni li saret nhar l-14 ta' Mejju 2018 tassew ma kienx hemm fire extinguishers fuq is-sit in kwistjoni. Din il-Qorti tippretendi li meta ssir ispezzjoni ta' dan it-tip, il-kostatazzjonijiet tal-Ispettur li jkun tkun ikkorraborata minn evidenza oġġettiva li tista' tiġi murija bi prova lil Qorti, bħal b'ritratti meħuda minnu stess. Dan jevita l-ħolqien ta' dubji fejn ma għandux ikun tali dubji. F'dan ir-rigward din il-Qorti tosserva kif l-uffiċjal in kwistjoni effettivament ħa xi ritratti ta' irregolaritajiet oħra li kienu jolqtu xi makkinarju iżda ma ħaditx ritratti tal-fire extinguishers jew tan-nuqqas tagħhom fil-post fejn dawn kellhom jinżammu ġewwa l-istruttura in kwistjoni.

33. Mill-banda l-oħra, f'paġni 49, 50 u 51, l-appellanta XERRI esebiet serje ta' riċevuti li juru rispettivament kif fis-snin 2016, 2017 u 2018 ġew 'serviced' fire extinguishers f'isem il-kumpanija Print Care f'San Ġwann, nonche' l-kumpanija li tagħha huma diretturi u din il-Qorti tifhem li sabiex 'fire extinguisher' jiġi 'serviced' irid ikun diġa espost għall-użu u jkun sar il-waqt sabiex dan jiġi iċċekjat skont ma trid il-Liġi. Għaldaqstant din il-Qorti tqis li sal-livell tal-probabli, l-appellanti rnexxilhom jippruvaw li fl-istruttura in kwistjoni kien hemm 'fire extinguishers' skont il-Liġi. Il-Prosekuzzjoni qatt ma sostniet li kien hemm xi 'fire extinguishers' skaduti fl-istruttura iżda baqgħet tinsisti fin-nuqqas tagħhom minn din l-istruttura. Il-provi preżentati mid-Difiża, sal-livell tal-probabbli juru li fire-extinguishers kien hemm fuq il-post.

34. Magħdud dan kollu, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) fir-rigward ta' din l-ewwel imputazzjoni ma setgħetx kemm raġonevolment kif ukoll legalment issib ħtija fl-appellanti Owen u Roanna XERRI.

Ikkunsidrat

Analiżi tat-tieni imputazzjoni miġjuba kontra l-appellanti.

35. It-tieni imputazzjoni hija bbażata fuq dak li jipprovdi r-regolament numru 4(1) tal-Leġislazzjoni Sussidjara 424.16 liema regolament jimponi fuq min iħaddem l-obbligu li jiżgura li fuq il-post tax-xogħol ikun hemm sinjali ta' saħħa u sigurta' kif imiss u xierqa:

> Min iħaddem għandu jipprovdi u jiżgura li jkun hemm taħt il-kontroll tiegħu fil-ħinijiet kollha sinjali ta' saħħa u jew ta' sigurta' kif imiss u xierqa u f'dawk il-każijiet kollha fejn il-perikolu ma jistax jiġi evitat jew adegwatament imnaqqas b'teknikalitajiet għall-ħarsien kollettiv jew b'miżuri metodi jew proċeduri li jintużaw fl-organizzazzjoni tax-xogħol, jew fejn ir-riskji li jirriżultaw minn dawn il-perikli ma jistgħux jiġu mnaqqsa adegwatament ħlief permezz ta' twaħħil ta' sinjali xierqa.

36. Ukoll, skont ir-Regola 5 tal-istess, il-piż tal-prova jaqa' fuq l-akkużat li jipprova li ma kienx prattikabbli jew raġonevolment prattikabbli li jagħmel iktar milli fil-fatt sar biex jiġu sodisfatti d-dmir jew il-ħtieġa jew li ma kienx hemm xi mezz prattikabbli aħjar minn dak li jkun fil-fatt intuża biex jissodisfa d-dmir jew il-ħtieġa skont il-liġi.

37. Għal darba oħra l-Prosekuzzjoni naqset milli tesebixxi ritratti in sostenn għat-teżi tagħha li dakinhar tal-ispezzjoni tal-14 ta' Mejju 2018, ma kienx hemm sinjali ta' 'fire exits' skont il-Liġi. Madanakollu, l-Uffiċjal tal-Awtorita' għas-Saħħa u s-Sigurta' fuq il-Post tax-Xogħol tikkonferma li dawn is-sinjali hija ma rathomx u li ma kienux hemm.

38. Mill-banda l-oħra l-appellanta Roanna XERRI esebiet sett ta' ritratti, fosthom ritratti tal-bibien kollha nonche' l-'exits' kollha tal-istruttura u minn dawn ir-ritratti, din il-Qorti tista' tislet l-informazzjoni li teħtieġ. Minn dawn ir-ritratti jirriżulta kif filwaqt li hemm bibien li fihom sinjali ta' 'fire exit' – u dan b'referenza għal bieb tal-uffiċju li jidher f'ritratt immarkat Dok RX3 u RX3A – u għal bieb ieħor li jidher

f'Dok RX3B, jirriżulta li l-bieb l-ieħor immarkat bħala Dok RX3C m'għandux sinjal hekk kif trid il-Liġi.

39. Din il-Qorti żżid tgħid li anki l-imputata qua appellanta, Roanna XERRI fix-xhieda tagħha f'foljo 41 tal-atti proċesswali ma tasalx tikkonvinċi almenu sal-grad tal-probabli li fuq dan il-bieb kien hemm sinjal imwaħħal kif trid il-Liġi. Fuq domanda tal-Qorti jekk dan il-bieb kienx immarkat bil-'fire exit' sign, l-appellanta twieġeb illi dan is-sinjal kien qiegħed fuq in-naħa ta' fuq iżda qalet li mir-ritratt esebit ma jidher ebda sinjal. U huwa minnu li minn dan ir-ritratt – ritratt fejn jidher il-bieb kollu fid-dimensjoni sħiħa tiegħu - ma jidher li hemm ebda senjalazzjoni ta' 'fire exit' kif trid il-Liġi u del resto anki jekk għall-grazzja tal-argument dan is-sinjal qiegħed tassew fuq in-naħa ta' fuq tal-bieb, lanqas ma hu allura faċilment viżibbli għal ħaddieħor jew għal min, kif irrimarkat il-Qorti tal-Maġistrati (Malta), ma jkunx familjari mal-istruttura b'tali mod li jkun jaf li hemmhekk teżisti 'fire exit' oħra.

40. Anki jekk din il-Qorti kellha temmen lill-appellanta li għal grazzja tal-argument huwa minnu li s-sinjali tal-'fire exit' kienu qiegħdin 'fuq in-naħa ta' fuq' (foljo 41 tax-xhieda tagħha), dan mhux konformi mar-regolamenti in kwistjoni hekk kif jirriżulta wkoll mal-linji gwida li hemm imniżżla fl-Iskeda numru II tal-imsemmija regolamenti:

> It-tabelli, bħala prinċipju, għandhom jiġu installati f'għoli xieraq u f'pożizzjoni xierqa mal-linja tal-vista, billi wieħed jiehu in konsiderazzjoni kull xkiel, kemm għall-aċċess lejn xi area fil-każ ta' periklu ġenerali, kif ukoll jekk ikun immedjatament viċin periklu jew oġġett speċifiku, u għandhom jitqiegħdu f'post li jkun imdawwal sew, li wieħed jista' jilħqu u jarah faċilment.

41. Hawnhekk irid jingħad li din il-Qorti tislet li lanqas is-sinjal tal-'fire exit' li jidher f'ritratt immarkat RX3 B ma hu konformi mal-Liġi għaliex mhux biss qiegħed f'għoli li ma jistax jitqies li qiegħed mal-linja tal-vista talli lanqas huwa faċilment viżibbli in kwantu qiegħed f'post fejn diffiċilment jintlemaħ fost il-bottijiet u l-kontenituri li jinsab imdawwar bihom minn kull naħa. Hemm wisq geġwiġija biex ikun jista' jingħad li wieħed jista' jara s-sinjal faċilment. Kif inhi il-Liġi huwa inutli li jiġi argumentat li kien hemm ftit nies jaħdmu f'dan il-post. Trattandosi ta' stamperija, din tippreżenta riskju akbar minn fabbriki oħra għal ħruq u nirien minħabba l-kimika u materjal kombustibbli li jkun fiha. B'hekk il-grad t'attenzjoni għar-rispett ta' dawn ir-regoli tas-saħħa u s-sigurta fuq il-post tax-xogħol iridu jiġu mħarsa b'iżjed rigur minħabba n-natura innifisha tan-negozju

partikolari u r-riskju maġġuri li dan jikkomporta. Kif intqal, dawn ir-regolamenti ma humiex hemmhekk biss għall-ħaddiema jew għad-diretturi, iżda qegħdin hemm għal kull min, għal raġuni jew oħra, jaf ikun jinsab f'dak il-post meta l-impensabbli jseħħ u jkun hemm xi inċendju. F'sitwazzjoni ta' stress u urġenza bħal dik kemm min hu midħla tal-post kif ukoll min jista' ma jkunx irid ikun f'qagħda li b'mod faċli u mingħajr sforzi jsir jaf immedjatament fejn ikun jinsab l-eqreb ħruġ. F'dan il-każ dawn ir-rekwiżiti bażiċi ma ġewx osservati.

42. Skont ir-regolament numru 5 tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 426.16, l-appellanta Roanna XERRI ma rnexxilhiex tipprova li fil-kapaċita' tagħha personali u ta' direttriċi tal-kumpanija Printcare Limited, hija għamlet dak kollu li kien raġonevolment prattikabbli sabiex tiżgura li l-kumpanija tagħha tkun konformi mar-regolamenti tas-saħħa u s-sigurta' fuq il-post tax-xogħol. Ċertament li mgħamlitx dak kollu li kien raġonevolment prattikabbli sabiex tiżgura li l-bibien kollha tal-istruttura kellhom sinjal adegwat u xieraq skont il-Liġi li jindika l-'fire exit'.

43. Għall-fini ta' kjarezza, x-xiehda ta' Roanna XERRI ma tistax tintuża fir-rigward tal-proċedura kontra Owen XERRI in kwantu dawn huma ko-imputati, in bażi għar-regola li toħroġ mill-interpretazzjoni a contrario senso tal-Artikolu 636(b) tal-Kodiċi Kriminali. Iżda lil hinn mix-xiehda ta' Roanna XERRI, mill-atti proċesswali, inkluż ix-xiehda tal-Uffiċjal Francica jirriżulta kif l-obbligi naxxenti mid-dispożizzjonijiet tar-Regolament numru 4(1) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 424.16 ma ġewx irrispettati wkoll mill-appellant Owen XERRI, li ma rnexxilux iġib dik il-prova kif jippretendi r-regolament numru 5 tal-istess.

44. Għalhekk in bażi għall-provi prodotti l-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib lill-appellanti ħatja tat-tieni imputazzjoni hekk kif miġjuba.

Ikkunsidrat

Kunsiderazzjonijiet dwar il-Piena

45. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew

manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill- Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005:

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
>
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle."
>
> Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed." This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

50. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal- aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell Kandemir u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l- appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux

jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal- piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli għall-offiża in kwistjoni u għaċ-ċirkostanzi tal-ħati.

51. U mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-**sentenza Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti:

> Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

52. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il- ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza Butler tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

53. Magħmula dawn il-kunsiderazzjonijiet, din il-Qorti tqis li fid-dawl ta' dak magħdud aktar 'il fuq f'din is-sentenza, il-piena, għalkemm fil-parametri preskritta mil-Liġi għal ħtija hekk kif misjuba mill-Qorti tal-

Maġistrati (Malta), sejra tiġi mibdula sabiex tirrifletti aħjar il-kunsiderazzjonijiet magħmula kif intqal.

Deċide

Għaldaqstant, din il-Qorti qiegħda tilqa' dan l-appell in parti u tiddeċiedi bil-mod segwenti, iġifieri:

i) Tħassar is-sentenza appellata f'dik il-parti fejn sabet ħtija fl-appellanti Owen XERRI u Roanna XERRI fir-rigward tal-ewwel imputazzjoni miġjuba kontra tagħhom u minflok tilliberahom minn kull ħtija, piena u konsegwenza dwarha;

ii) Tikkonferma s-sentenza appellata f'dik il-parti tagħha fejn sabet ħtija fl-appellanti Owen XERRI u Roanna XERRI fir-rigward tat-tieni imputazzjoni miġjuba kontra tagħhom;

iii) Tħassar is-sentenza appellata f'dik il-parti fejn erogat il-piena ta' multa ta' seba' mitt euro (€700) kull wieħed u minflok timponi piena ta' multa ta' erba' mija u sebgħin euro (€470) kull wieħed minnhom, bil-modalita tal-ħlas stabbilita fis-sentenza appellata tibqa' invarjata;

iv) U safejn mhux mibdul b'din is-sentenza, tikkonferma s-sentenza appellata fil-kumplament tagħha.

Aaron M. Bugeja,
Imħallef